

MAKTAB O'QUVCHILARIGA MOTIVATSIYA BERISHNING PSIXOLOGIK USULLARI HAMDA IJOBIY MOTIVATSIYANI SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI

Saidmuradova Gulchexra Muxamedovna
Samarqand viloyati Pastdarg'om tuman
47-umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada maktab o'quvchilariga motivatsiya berishning psixologik usullari, ularning o'quv faoliyatiga ta'siri hamda motivatsiyani oshirish yo'llari yoritiladi. Shuningdek, o'quvchilarning ichki va tashqi motivatsiyasini rivojlantirishda pedagog va psixologning roli tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: motivatsiya, o'quvchilar, psixologik usullar, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, rag'batlantirish, o'qishga qiziqish, pedagogik yondashuv, o'z-o'zini rivojlantirish.

KIRISH

Maktab o'quvchilarining ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyati ko'p jihatdan ularning motivatsiyasiga bog'liq. Motivatsiya — bu o'quvchini o'qishga, bilim olishga va o'z ustida ishlashga undovchi ichki kuch hisoblanadi. Agar o'quvchida motivatsiya yuqori bo'lsa, u bilimlarni faol o'zlashtiradi va o'z oldiga maqsad qo'ya oladi. Motivatsiya ikki turga bo'linadi: ichki va tashqi motivatsiya. Ichki motivatsiya - bu o'quvchining o'z qiziqishi va ehtiyojlari asosida bilim olishga intilishi bo'lsa, tashqi motivatsiya mukofot, baho yoki rag'batlantirish orqali yuzaga keladi. Eng samarali natija ichki motivatsiya orqali erishiladi.

O'quvchilarga motivatsiya berishda psixologik usullardan foydalanish muhimdir. Birinchi usul — rag'batlantirish. O'quvchining kichik yutuqlarini ham e'tirof etish, uni maqtash va qo'llab-quvvatlash uning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Ikkinchi usul — maqsad qo'yish. O'quvchilar oldiga aniq va erishish mumkin bo'lgan maqsadlar qo'yish ularni faol harakat qilishga undaydi. Maqsadlar bosqichma-bosqich bo'lishi kerak.

Uchinchi usul — qiziqarli dars metodlaridan foydalanish. Interaktiv o'yinlar, guruhli ishlar va muammoli vaziyatlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Shuningdek, individual yondashuv muhimdir. Har bir o'quvchining qiziqishi, qobiliyati va psixologik xususiyatlarini hisobga olish motivatsiyani oshirishga yordam beradi.

O'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantirish ham muhim vazifalardan biridir. Psixologik qo'llab-quvvatlash, ijobiy fikrlar va muvaffaqiyatga ishonch motivatsiyani kuchaytiradi.

Ota-onalar bilan hamkorlik ham motivatsiyani oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar farzandini qo'llab-quvvatlashi, uni rag'batlantirishi va qiziqishlarini rivojlantirishi zarur.

Maktab psixologi o'quvchilarning motivatsiyasini o'rganadi va zarur hollarda ularga individual yordam ko'rsatadi. Treninglar va suhbatlar orqali o'quvchilarda o'qishga bo'lgan ijobiy munosabat shakllantiriladi.

Shuningdek, o'quvchilarning muvaffaqiyatini ko'rsatish, ularni taqdirlash va rag'batlantirish tizimini yo'lga qo'yish ham samarali usullardan biridir.

Ijobiy barqaror shaxsiy motivatsiyani shakllantirish - o'quvchilarning tashqi motivatsiyasini ichki holatga o'tkazishga yordam beradigan muayyan sharoitlarda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi faol o'zaro munosabatlarning murakkab va uzoq muddatli jarayoni: o'quvchilarni haqiqiy amaliy mashg'ulotlarga jalb qilish. guruh faoliyati; darsda ijobiy hissiy tajribalar uchun qiziqishlarning rivojlanishiga hissa qo'shadigan faol o'qitish usullaridan foydalanish; o'quvchilarning o'z ustida ishlashga bo'lgan ehtiyojining ortishi. Aniqlanishicha, maktabda o'quv jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirish modelini amalga oshirish natijasida o'rta maktab o'quvchilarida ehtiyoj tufayli ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiya: sinfda intellektual o'zini o'zi anglash, guruhdagi o'quv faoliyatining ko'nikma va malakalari, qobiliyatlarni o'zini baholashga tayyorligi, mashg'ulotlardan qoniqish va sinfdagi muvaffaqiyat darajasi shakllangan.

Maktab ta'limi bugungi kunda inson ta'limining eng uzoq bosqichini ifodalab, individual muvaffaqiyat uchun ham, butun mamlakatning uzoq muddatli rivojlanishi uchun hal qiluvchi omillardan biridir. O'quvchilarning o'quv faoliyatiga ijobiy motivatsiyasini shakllantirish ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri bo'lib, xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish maqsadli dasturida o'z aksini topgan.

Bugungi kunga qadar ishlab chiqilgan nazariy tadqiqotlar va maktab tajribasi shuni ko'rsatadiki, motivatsiya - bu turli motivlar, motivlar, ehtiyojlar, qiziqishlar, intilishlar, maqsadlar, intilishlar, motivatsion munosabat yoki moyillik, ideallar va boshqalar. keng ma'no umuman xulq -atvorni belgilashni nazarda tutadi. Psixologik va pedagogik tadqiqotlarda mavjud bo'lgan ijobiy barqaror motivatsiyaning mohiyati haqidagi xulosalarni o'rganish va

umumlashtirish tadqiqot jarayonida qo'llanilgan asosiy ta'rifni shakllantirishga imkon berdi.

Ijobiy barqaror motivatsiya-bu o'quvchining o'qishga faol, shaxsiy tarafkashlik munosabatini belgilaydigan, unga hal qilishning umumlashtirilgan usullarini o'zlashtirgan holda, uning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishni tartibga solishga

qaratilgan samarali harakatlarning nisbiy davomiyligini ta'minlaydigan motivlar majmui.

O'rta sinflarda ijobiy barqaror motivatsiyaning namoyon bo'lishini belgilaydigan mohiyat va asosiy omillarning tahlili bizga quyidagilarni tasdiqlashga imkon beradi:

- ta'lim motivatsiyasi o'ziga xos turtki sifatida murakkab tuzilish bilan
- tavsiflanadi, uning shakllaridan biri ichki va tashqi motivatsiya tuzilishi; ijobiy motivatsiyaning barqarorligi, intellektual rivojlanish darajasi va ta'lim
- faoliyatining tabiati bilan bog'liqligi kabi muhim xususiyatlari;

Ijobiy turtki motivatsiyasining namoyon bo'lishiga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillar quyidagilardir: muvaffaqiyatsizlikka yo'l qo'ymaslik, shaxsiy tashvish, past baho, tashqi atribut; shaxsning o'quv faoliyatining asosiy determinantlari yutuq motivatsiyasi va shaxsning ayrim xususiyatlari, birinchi navbatda, avtonomiya; ijobiy barqaror motivatsiya bu faoliyatga xos bo'lgan bir qancha omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, u ta'lim tizimining tuzilishi va ta'lim muassasasining turi bilan o'zaro bog'liq, bu holda ta'lim faoliyati amalga oshiriladigan maktab; ikkinchidan, o'quv jarayonini tashkil etish; uchinchidan, o'quvchining sub'ektiv xususiyatlari (yoshi, intellektual rivojlanishi, qobiliyatlari, intilish darajasi, o'zini o'zi qadrlashi, uning boshqa o'quvchilar bilan o'zaro ta'siri va boshqalar); to'rtinchidan, o'qituvchining maktab o'quvchilari bilan o'zaro ta'sirining sub'ektiv xususiyatlari va birinchi navbatda uning o'quvchi bilan bo'lgan munosabatlar tizimi;

Ijobiy barqaror motivatsiya, boshqa har qanday turdagi kabi, ta'lim faoliyatida yo'nalish, barqarorlik va namoyon bo'lish dinamikasi bilan ajralib turadi.

Yuqoridagi qoidalarni hisobga olish maktabning pedagogik jamoasiga muhim va murakkab vazifani - o'rta maktab o'quvchilarining o'quv jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirishga imkon beradi.

Maktabning o'quv jarayoni o'quvchilarning guruhli shakllarini tashkil etish orqali ijobiy motivatsiyaning shakllanishiga ta'sir qiladi, bu ularning shaxsiyatining sotsializatsiyasiga yordam beradi, bu oila va uy xo'jaliklari bolalariga etarlicha ta'sir ko'rsatmaydi, ularni

muvaffaqiyatga erishish uchun motivatsiyani shakllantirishga, shu jumladan ta'lim faoliyatiga yo'naltiradi.

Bu fakt maktab o'quvchilarining ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirish modelini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishni taqozo etadi. Maktabda o'qitish jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirishning ishlab chiqilgan modeli quyidagi printsiplarga asoslanadi: ilmiy va tizimli, sub'ektiv; ong, faollik va mustaqillik; rivojlanish va faollik, amaliy yo'nalish; kollektivlik; aks ettirish.

Maktab o'quv jarayonida o'quv faoliyatining ijobiy barqaror motivatsiyasini shakllantirish mexanizmi asosiy bosqichlardan iborat: maqsadni belgilash, ta'lim harakatining tuzilishini aniqlash, operatsion-kognitiv, ishning tashkiliy shakllarini asosli tanlash, faollik-operativ, aks ettirish, o'smirlar faoliyatini baholash.

Biz o'quvchilarning guruh faolligini o'quvchilar faoliyatini pedagogik qo'llabquvvatlash holatlarining yig'indisi sifatida qaradik, bunda o'quvchilarning o'qishga ijobiy barqaror motivatsiyasi shakllanibgina qolmay, balki u o'zini namoyon qiladi. Shaxsiy yutuqlar to'g'risida o'quv faoliyati uchun ijobiy turtki motivatsiyasining shakllanishi belgilanadi. O'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyaning barcha uchta komponenti uchun maktablarning eksperimental va nazorat guruhlarida o'quvchilarning o'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyasining namoyon bo'lishidagi farqlar aniqlandi;

O'quvchilarni nazorat va eksperimental guruhlardagi test natijalarini solishtirganda shuni ta'kidlash kerakki, ular o'rtasida ichki motivatsiyaning past va o'rta darajadagi namoyon bo'lishida sezilarli farqlar mavjud. Boshqaruv guruhida o'quv jarayonida o'quvchilarga taklif qilinadigan faoliyat turlari uchun odatda past darajali va kamroq o'rtacha darajali bo'ladi.

O'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiya bu faoliyat uchun bir qator o'ziga xos omillar bilan belgilanadi: ta'lim tizimining o'zi, bu holda maktab muassasasi; o'quv jarayonini tashkil etish; o'quvchining sub'ektiv xususiyatlari (yoshi, intellektual rivojlanishi, qobiliyati, intilish darajasi, o'zini o'zi qadrlashi, uning boshqa o'quvchilar bilan o'zaro ta'siri va boshqalar); o'qituvchining maktab o'quvchilari bilan o'zaro ta'sirining sub'ektiv xususiyatlari.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktab o'quvchilariga motivatsiya berish — ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Psixologik usullar, individual yondashuv va qo'llab-quvvatlash orqali o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Yuldashev, Elyorjon. "Secondary School Students Independent Education." INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES.
2. Elyorjon. "Secondary School Students Independent Education." INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES. Vol. 2. 2021.
3. Secondary School Students Independent Education. INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES, 2, 226–230. ДА ИСМАИЛОВА, ЗА
ХОЛМАТОВА, ДШ ВАХОБОВА Будущее науки-2014, 56-63

4. Z Kholmatova, M Turobjonova Young Scientist USA, 74-76
5. Ziyonet

